ΤΟ άλλο ΒΗΜΑ

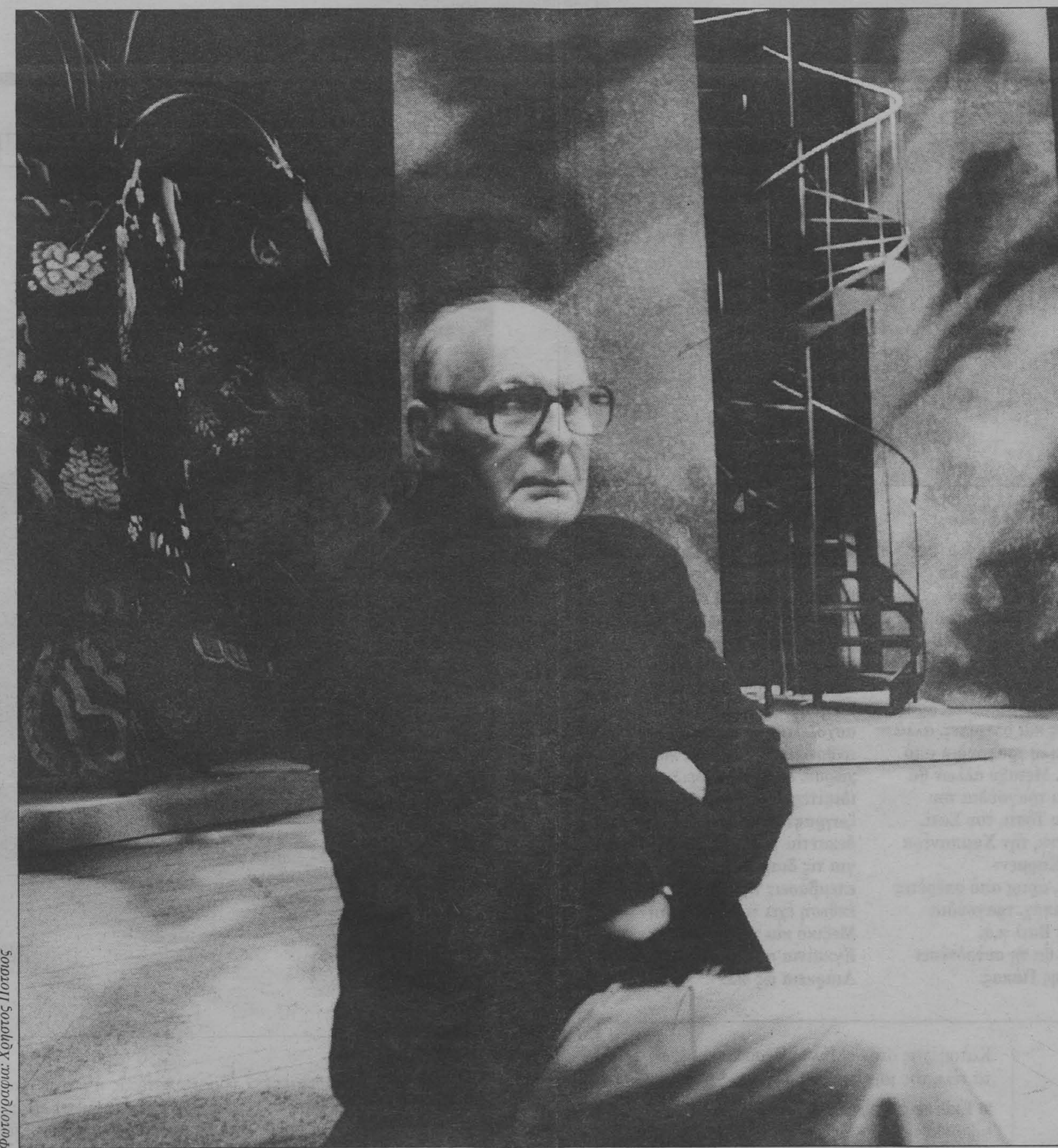

Φωτογραφία: Χρήστος Πότσιος

Νίκος Γεωργιάδης

Ο,τι δεν εξηγείται δεν έχει λόγο να υπάρχει

Του ΘΑΝΑΣΗ ΛΑΛΑ

ΑΓΝΩΣΤΟΣ για τους περισσότερους από σας... Και όμως είναι ένας από τους σημαντικότερους στον χώρο του. Ψηλός, λιγνός, μιλάει χωρίς πολλές χειρονομίες, αν και οι κινήσεις των χεριών του είναι πολύ χαρακτηριστικές. Ερχεται στην Ελλάδα μόνο για δουλειές και ζει μόνιμα στο Λονδίνο. Συχνά έχω ακούσει να μου μιλάει γι' αυτόν ο Διονύσης ο Φωτόπουλος με θαυμασμό. Είχα προσπαθήσει δύο φορές να τον συναντήσω στο Λονδίνο, αλλά δεν τα είχα καταφέρει... Είναι ένας από τους λίγους δημιουργούς του παγκόσμιου θεάτρου που έχουν με τη συμμετοχή τους βοηθήσει να δημιουργηθούν τα μεγαλύτερα σήμερα μπαλέτα και θεατρικές παραστάσεις...

Εχει δουλέψει και συνδεθεί με στενή φιλία με σημερινούς μύθους για όλους εμάς, όπως η Μακάροβα, ο Ντομίνγκο, ο Καρέρας... «Ο Ρωμαίος και η Ιουλιέτα» που έχει κάνει με το Κόβεντ Γκάρντεν είναι στο ρεπερτόριο επί 25 χρόνια! «Δεν υπάρχει χειρότερο για έναν σκηνογράφο», λέει, «από το να παίζεται ένα έργο 25 χρόνια συνεχώς... Αυτό σημαίνει ότι κοστούμια και σκηνικά που έφτιαξε πριν από 25 χρόνια γερνάνε πάνω στη σκηνή... Ο χρόνος σ' αυτή την περίπτωση καταργεί και τις καλύτερες δουλειές!».

Ηταν παρών όταν δημιουργήθηκε το Αμέρικαν Μπαλέ Θίατερ και έχει υπογράψει πάνω από 100 σκηνογραφικές και ενδυματολογικές δουλειές στην Οπερα του Παρισιού και στη Σκάλα του Μιλάνου. Είναι από αυτούς τους λίγους εκλεκτούς που έχουν ράψει κοστούμια στα μέτρα του κορμιού του Νουρέγεφ και έχει κάνει ένα από τα καλύτερα σκηνικά για το «Αντώνιος και Κλεοπάτρα» στο θέατρο.

Ο κ. Νίκος Γεωργιάδης, αν δεν το καταλάβατε, είναι ένας από τους καλύτερους και πιο διάσημους σκηνογράφους στον κόσμο του θεάτρου... Βρίσκεται στην Ελλάδα γιατί έκανε τα σκηνικά και τα κοστούμια της «Τραβιάτα» που παρουσιάζεται τις ημέρες αυτές στο Μέγαρο Μουσικής και ετοιμάζει την πρώτη του, μετά από 25 χρόνια, έκθεση ζωγραφικής και σχεδίων. (Χώρος: Γκαλερί Ζουμπουλάκη, πλ. Κολωνακίου 20. Τίτλος της έκθεσης: «Σενάρια». Εγκαίνια αύριο, στις 8 μ.μ., παρουσία του καλλιτέχνη. Διάρκεια ως τις 4 Φεβρουαρίου. Στον ίδιο χώρο θα εκτίθενται κοστούμια και σκηνικά από τη «Μεγαλοψυχία του Τίτου» που είχε παρουσιασθεί στο Μέγαρο Μουσικής το περασμένο φθινόπωρο).

Ο κ. Νίκος Γεωργιάδης αποφεύγει να πει τι έχει κάνει στη ζωή του, θέλει να περνάει απαρατήρητος, του αρέσουν οι σκιές, οι μυθικοί σταρ του Χόλιγουντ της δεκαετίας του '30, τα υφάσματα, ο Πέτερ Στάιν, οι τεχνίτες που κάνουν τέλειο ένα ρούχο, ο Ματίς αλλά και ο Πικάσο, ένας πίνακας στη National Gallery του Λονδίνου, το Παρίσι, ο Μπέργκμαν στις «Αγριες φράουλες». Θα ήθελε να έχει δουλέψει στον κινηματογράφο και να σχεδιάζει, αν γινόταν, με την ευκολία που πίνει νερό! Ο κ. Γεωργιάδης μεταμορφώνει το σαλόνι του «Βήματος» σε σκοτεινή αίθουσα θεάτρου και μας προσκαλεί να παρακολουθήσουμε όχι όπερα, ούτε μπαλέτο, ούτε κάποια θεατρική άλλη παράσταση... μα το σκηνικό μέσα στο οποίο έζησε και έντυσε τη ζωή του!

ΣΚΗΝΙΚΟ 1

(Στο εστιατόριο του Μεγάρου Μουσικής... Σε μια διακοπή της πρόβας της «Τραβιάτα»)

– Γιατί κάνετε αυτή τη δουλειά; Τι σας εμπνέει σ' αυτή τη δουλειά;

«Το βασικό είναι ότι στήνεις έναν κόσμο παράλληλο και αυτό είναι που σε απορροφά σ' αυτή την εργασία, που είναι και πολύ κουραστική και δεν πληρώνεται και πολύ καλά... Εχει όμως αυτό το καλό... ότι σε απορροφά· και ο λόγος που σε απορροφά είναι ότι κάνεις έναν κόσμο παράλληλο προς τον πραγματικό! Δεν ξέρω αν τον πετυχαίνω πάντα, αλλά αυτό είναι ένα ενδιαφέρον πείραμα... Αλλως δεν έχει κανένα ενδιαφέρον αυτή η δουλειά!» (γέλια).

– Αυτό το πείραμα ουσιαστικά στηρίζεται στη φαντασία... Με τη φαντασία δημιουργείτε έναν άλλο κόσμο, παράλληλο στην πραγματικότητα. Ετσι δεν είναι;

«Προϋπάρχει μια έρευνα... Προσθέτεις τη φαντασία και ξεκινάς το πείραμα... (γέλια). Το ζήτημα είναι να δεις αν το πείραμα πετύχει... τι θα βγει... Είναι όπως όταν παίζεις χαρτιά ή ρίχνεις ζάρια και θέλεις να δεις τι θα βγει... Αυτό είναι το μόνο ενδιαφέρον πράγμα σ' αυτή τη δουλειά... δεν υπάρχει τίποτε άλλο...» (γέλια).

– Τι ποσοστό τύχης κρύβει το αποτέλεσμα;

«Ο καλός παίκτης προσπαθεί να μην υπάρχει μεγάλο ποσοστό τύχης στο αποτέλεσμα... Προσπαθεί να υπολογίσει τα πάντα, να ελέγξει το αποτέλεσμα. Τελικά όμως για να πετύχει κανείς και το ελάχιστο απ' αυτό που θέλει, που έχει φανταστεί, είναι ζήτημα ικανότητας αλλά και τύχης! Πολλές φορές η επιτυχία και η αποδοχή του αποτελέσματος έχει να κάνει και με τη στιγμή όπου το κάνεις αυτό που κάνεις».

– Υπάρχουν ιδιοφυή σκηνικά που δεν τα καταλαβαίνει κανείς;

«Ή μπορεί να είναι πολύ καλά και αυτή την εποχή να είναι ντεμοντέ...».

– Τι είναι αυτό που κάνει κάτι της μόδας ή ντεμοντέ;

«Κάτι μυστηριώδες... Και είναι περίεργο πώς οι διανοούμενοι δεν έχουν ασχοληθεί με το φαινόμενο της μόδας όσο πρέπει... Τι είναι δηλαδή αυτό το μυστηριώδες πράγμα που κάνει κάτι να το θεωρούμε της μόδας και κάτι άλλο ντεμοντέ... Τι είναι αυτό;».

– Εσείς έχετε κάποια απάντηση;

«Το μόνο που ξέρω, αλλά δεν αποτελεί απάντηση στο ερώτημα, είναι ότι κάτι που είναι της μόδας γίνεται ντεμοντέ όταν γίνει κλισέ... Μπορεί όμως και σ' αυτή μου την παρατήρηση να πέφτω έξω...».

– Εσείς έχετε πιάσει τον εαυτό σας να σας κουράζουν πράγματα που σας άρεσαν αρχικά;

«Ναι... Ή έχω πιάσει τον εαυτό μου να του αρέσει κάτι, αλλά να μη νιώθω την ανάγκη να γίνει... επειδή έχει ξαναγίνει...».

– Υπάρχει ένα παράδειγμα σ' αυτό που λέτε;

«Αν είχα να κάνω κάτι που γίνεται στη Ρώμη, θα μου άρεσε να το κάνω όπως έκανε τη Ρώμη το Χόλιγουντ... να το κάνω σαν Σεσίλ ντε Μιλ... Αυτό όμως είναι απαράδεκτο πια... Εχει ήδη σκοτωθεί... μετά τον Φελίνι τελείωσε! Η μεγάλη χρήση, νομίζω, τελικά σκοτώνει οτιδήποτε είναι της μόδας!».

– Γιατί;

«Γιατί κάτι συμβαίνει στο ανθρώπινο μυαλό... Δεν είναι σνομπισμός... "Δεν το φοράω αυτό γιατί το φοράνε όλοι"... και διάφορα τέτοια... Είναι κάτι πιο μυστηριώδες που ίσως οδηγεί και στη δημιουργία της νέας μόδας!».

– Υπήρχε κάποιος στην οικογένειά σας που είχε αντίστοιχες αναζητήσεις και που να σας επηρέασε;

«Οχι, κανείς απολύτως!».

– Ο πατέρας σας, τι δουλειά έκανε;

«Ο πατέρας μου εργαζόταν στο ξενοδοχείο "Μεγάλη Βρετανία", στη ρεσεψιόν».

– Τι ονειρευόταν για σας;

«Επέμεναν οι δικοί μου να γίνω αρχιτέκτονας... και γι' αυτό ξεκίνησα από την αρχιτεκτονική».

– Γιατί σας θέλαν αρχιτέκτονα;

«Α, το ξέρω... για οικονομικούς λόγους καθαρά...».

– Ηταν μια σίγουρη δουλειά ο αρχιτέκτονας τότε;

«Τότε; Οχι... Ποτέ δεν ήταν οι αρχιτέκτονες, όπως οι πολιτικοί μηχανικοί... Αλλά νόμιζαν ότι το μυαλό μου δεν έπαιρνε τα μαθηματικά όσο τα έπαιρνε του αδελφού μου και επομένως δεν γινόταν να γίνω πολιτικός μηχανικός...» (γέλια).

– Μικρός, δείχνατε να έχετε κάποια κλίση;

«Προς το σχέδιο... Σχεδίαζα συνεχώς».

– Τι παιδί ήσασταν;

«Ημουν freakish... freak, αλλόκοτος (γέλια). Σχεδίαζα συνεχώς και διάβαζα βιβλία και περιοδικά».

– Εδώ στην Αθήνα μένατε;

«Εδώ μεγάλωσα».

– Και πώς σας ήρθε να φύγετε;

«Πήρα μια υποτροφία για μεταπτυχιακά στη Νέα Υόρκη... Ηθελα και να φύγω τότε... Αλλωστε όλος ο κόσμος έφευγε... (γέλια). Κι έφυγα κι εγώ... Πήγα και σπούδασα αρχιτεκτονική στο Κολούμπια και ταυτόχρονα έκανα και μια αίτηση για να πάρω μια υποτροφία και να πάω στο Λονδίνο να κάνω ζωγραφική... Είχα κάνει την αίτηση και έλεγα "να δούμε τι θα γίνει"... (γέλια). Μη γελάτε... αυτό το "να δούμε τι θα γίνει" το είχα πάντοτε... Είναι λίγο τυχοδιωκτικό και άσχημο, αλλά το είχα στον χαρακτήρα μου! Τελικά πήρα την υποτροφία και έτσι πήγα στο Λονδίνο. Και κόλλησα εκεί πέρα».

– Σας άρεσε το Λονδίνο;

«Κόλλησα γιατί άρχισα να δουλεύω... Ποτέ δεν μου άρεσε το Λονδίνο».

– Αν σας ζητούσα να κάνετε στο θέατρο μια φανταστική πολιτεία, από πού θα δανειζόσασταν σήμερα το αρχιτεκτονικό ύφος;

«Θα έπρεπε να το σκεφτώ πολύ, να κοιτάξω ντοκουμέντα, να κάνω μια έρευνα... Με ενδιαφέρουν αυτοί οι αρχιτέκτονες του Διαφωτισμού, του τέλους του 18ου αιώνα... Ηταν πολύ ενδιαφέροντες!».

– Υπάρχουν σήμερα, γυρνώντας στον κόσμο, ενδιαφέροντα – μεμονωμένα έστω – αρχιτεκτονήματα;

«Τα βρίσκω όλα φρικώδη. Και την πυραμίδα αυτή στο μέσο του Λούβρου την βρίσκω φρικτή... Εχω απογοητευθεί και από πράγματα που ταξίδεψα ειδικά για να τα θαυμάσω... Θυμάμαι, ένας φίλος μου μού έλεγε ότι η Λουίζ Νέβελσον, η αμερικανίδα γλύπτρια, έχει κάνει μια καταπληκτική πλατεία στη Νέα Υόρκη... Σηκώθηκα, πήρα το αεροπλάνο για να πάω να δω ειδικά αυτή την πλατεία... Ητανε χάλια!» (γέλια).

> *Είναι περίεργο πώς οι διανοούμενοι δεν έχουν ασχοληθεί με το φαινόμενο της μόδας όσο πρέπει... Τι είναι δηλαδή αυτό το μυστηριώδες πράγμα που κάνει κάτι να το θεωρούμε της μόδας και κάτι άλλο ντεμοντέ... Τι είναι αυτό;*

– Το ωραίο μάς ξεσηκώνει; Ετσι το αντιλαμβανόμαστε;

(γέλια) «Μοιραίως... δεν είναι έτσι; Νομίζω, όλους τους ανθρώπους».

– Υπάρχει εξήγηση της ύπαρξης της τέχνης; και πιο ειδικά.. του θεάτρου;

«Το θέατρο υπάρχει για να εξηγεί τον κόσμο. Η τέχνη είναι μια εξήγηση της πραγματικότητας. Ή μάλλον ένας τρόπος να προσεγγίσουμε και να εξηγήσουμε την πραγματικότητα».

– Πείτε μου ένα έργο τέχνης που εξηγεί την πραγματικότητα...

«Φαντάζομαι ότι έχετε διαβάσει τους "Δαιμονισμένους" του Ντοστογέφσκι... Οταν διαβάζεις Ντοστογέφσκι, τους "Δαιμονισμένους", καταλαβαίνεις όλο τον μηχανισμό λειτουργίας των Ερυθρών Ταξιαρχιών, της "17 Νοέμβρη"... Ο Ντοστογέφσκι τα είχε κατανοήσει και εξηγήσει από τότε... Αυτό το βρίσκω καταπληκτικό, προφητικό... Να, μια στιγμή της τέχνης που μπαίνει τόσο μέσα στην πραγματικότητα ώστε όχι μόνο την εξηγεί, αλλά στέκεται και προφητικά απέναντί της! Αλλωστε όσο πιο βαθιά είναι η εξήγηση τόσο περισσότερα εκατομμύρια χρόνια πιο μπροστά βλέπει!».

– Οι άνθρωποι γι' αυτό έχουν ανάγκη την τέχνη; επειδή δίνει εξηγήσεις;

«Α, δεν ξέρω... Εχουν οι άνθρωποι ανάγκη την τέχνη; Δεν ξέρω... Εσείς το λέτε...» (γέλια).

– Αυτό που λέμε «ταλέντο» είναι αρρώστια; ένα κουσούρι που το φέρουμε εκ γενετής;

«Ταλέντο πρέπει να είναι μερικές ικανότητες με τις οποίες γεννιούνται μερικοί άνθρωποι... Πώς να σας το πω... Ο Μότσαρτ δεν είναι τυχαίος... γεννήθηκε με μια ευκολία... Βέβαια συνετέλεσε πολύ και το περιβάλλον του, αλλά γεννήθηκε και με μια τεράστια ευκολία».

– Με τις ευκολίες μας πορευόμαστε στον στόχο μας ή με τις δυσκολίες μας;

«Υπάρχουν ευκολίες που δεν ξεπερνιούνται... Μας καθορίζουν... Λύνουν αμέσως κάθε δυσκολία μας».

– Υπάρχουν μερικές ιστορικές στιγμές όπου η τέχνη μεγαλουργεί... Πώς το εξηγείτε;

«Η τέχνη μεγαλουργεί όταν υπάρχει μια ζωντανή και πολύ έντονη παράδοση. Από τη στιγμή που δεν υπάρχει παράδοση τα πράγματα δυσκολεύουν για την τέχνη!».

– Οταν λέτε «παράδοση», τι εννοείτε;

«Ενα παρελθόν με νόμους! Δεδομένοι νόμοι μέσα στους οποίους μπορείς να εργαστείς! Αμα δεν υπάρχουν νόμοι, πρέπει να εφεύρεις πρώτα τους νόμους και μετά να εργαστείς... Αρα τα πράγματα δυσκολεύουν!».

– Σήμερα η εποχή μας σε ποια από τις δύο περιπτώσεις ανήκει;

«Εχει διαλυθεί η παράδοση... Νομίζω πως είναι φανερό... Η παράδοση έχει τελείως απομυθοποιηθεί!».

– Πού οφείλεται αυτή η απομυθοποίηση της παράδοσης;

«Εχει αρχίσει πολλά χρόνια πριν... Οταν ήμουν πέρυσι στο Παρίσι, πήγα στη μεγάλη αναδρομική έκθεση του Ματίς στο Μπομπούρ... Τότε κατάλαβα ότι την υπόθεση με τις μάσκες τις νέγρικες την είχε αρχίσει ο Ματίς και όχι ο Πικάσο... Αντελήφθην λοιπόν ότι οι άνθρωποι αυτοί πάρα πολύ συνειδητά ήθελαν να ανατρέψουν την παράδοση με οποιοδήποτε μέσο... Ασε που δεν βρίσκω το να επηρεασθείς από τις νέγρικες μάσκες τόσο καταπληκτική ιδέα... Αλλά ήταν μια ιδέα για να απαλλαγείς από την παράδοση! Από τον Ματίς και τον Πικάσο η συνειδητή προσπάθεια να υποσκάψουν την παράδοση πήρε μεγάλες διαστάσεις και έφθασε στα άκρα!».

– Το να υποσκάψεις την παράδοση είναι από μόνο του πολύ μεγάλο πράγμα;

«Είμαι βέβαιος γι' αυτό... ότι δεν ήταν απλώς κάτι ενστικτώδες... ήταν και σκέψη. Δεν το είχα συνειδητοποιήσει ώσπου διάβασα πρόσφατα ένα βιβλίο που περιγράφει πώς ζωγράφισε ο Πικάσο "Τις δεσποινίδες της Αβινιόν"...».

– Το έργο αυτό για πολλούς θεωρείται το πρώτο έργο της μοντέρνας τέχνης...

«Θεωρείται το μνημείο της μοντέρνας τέχνης... Σ' αυτό διαλύεται η αντίληψη του γυμνού που είχε ο 19ος αιώνας!».

– Οταν στέκεστε μπροστά σε έναν πίνακα ζωγραφικής, τι είναι αυτό που έχει την πρώτη σημασία;

«Το χρώμα ήταν ως τώρα αυτό που με ενδιέφερε περισσότερο... Οσο όμως γερνάω το σχέδιο με ενδιαφέρει περισσότερο».

– Πώς το εξηγείτε;

«Είμαι βέβαιος πια ότι στο χρώμα υπάρχει κάτι αυθαίρετο... Ενώ το σχέδιο έχει πάντα μια αναφορά. Ισως βέβαια να έπρεπε να ζήσω όλα αυτά τα χρόνια για να ξεπεράσω αυτό που μου κοπανούσαν οι δάσκαλοί μου στην Αθήνα, ότι "το χρώμα είναι το παν"! Ηταν κάτι σαν δόγμα... Τώρα βλέπω αυτά που έκαναν όλοι αυτοί οι "μεγάλοι" δάσκαλοι και τα θεωρώ κωμικά».

– Αντικρίζοντας την τέχνη, τι λύνετε προσωπικά;

«Δεν μπορώ να πω ότι μου λύνονται διάφορα προβλήματα... Μάλλον εμπνέομαι... μου δίνει μία ώθηση!».

– Υπάρχει ένα έργο τέχνης που εξακολουθεί να σας εμπνέει;

«Είναι ένα έργο που πάντοτε όταν πηγαίνω στη National Gallery στο Λονδίνο στέκομαι με τις ώρες μπροστά του και το κοιτώ... Είναι ένα ταμπλό που λέγεται "Η οικογένεια του Δαρείου μπρος στον Μέγα Αλέξανδρο". Αυτή τη σύνθεση, το χρώμα, το σχέδιο, όλα τα βρίσκω φοβερά ικανοποιητικά που λέω "τι κάθομαι τώρα και ζωγραφίζω κι εγώ..."» (γέλια).

– Η σκηνογραφία είναι σαν μια μεγάλη ζωγραφιά;

«Μια μεγάλη ταπετσαρία είναι».

– Ενώ σκηνογραφούσατε συνεχίζατε και να ζωγραφίζετε;

«Τη ζωγραφική την είχα παρατήσει τα τελευταία 20 χρόνια! Γιατί δεν μπορούσα να συνεχίσω την αφηρημένη κατεύθυνση που είχα πάρει... Φοβερό αδιέξοδο... Μετά το '91 ξανάρχισα. Και κάνω πια εντελώς διαφορετικά πράγματα. Βέβαια μερικά κουσούρια του δεν τα αποφεύγει κανείς... όπως ο τρόπος που βάζει την μπογιά... Απλώς τώρα προσπαθώ να κάνω μια ζωγραφική σαν να είναι αρχιτεκτονική».

– Τα μεγάλα έργα τέχνης είναι αποτέλεσμα ψυχής;

«Τα μεγάλα έργα είναι αποτέλεσμα ψυχής, μυαλού και παραδόσεως! Τα μεγαλύτερα έργα δεν θα υπήρχαν αν δεν προϋπήρχαν κάποια άλλα. Τα μεγάλα έργα βασίζονται σε πράγματα που έχουν ήδη γίνει και δεν ντρεπόμαστε να χρησιμοποιήσουμε!».

– Τι είναι πιο ευχάριστο για σας: να δουλεύετε στο θέατρο ή να ζωγραφίζετε;

«Οταν ζωγραφίζω δεν έχω τη σωματική κούραση που είναι συνυφασμένη με τη δουλειά του θεάτρου. Ισως η ψυχική κούραση να είναι η ίδια».

– Η σκηνογραφική δουλειά προϋποθέτει τη μελέτη της κίνησης... Υπάρχει αντίστοιχη κίνηση σε ένα ταμπλό ζωγραφικής;

«Πάντα... Αν κι εγώ δεν κάνω την κίνηση όπως την έκαναν οι φουτουριστές, με επίπεδα, με σπασμένες γραμμές και τέτοια... όπως αυτό το άγαλμα που έχετε απέναντι από το Χίλτον με τα σπασμένα γυαλιά... αυτός ο "Δρομέας"... που το βρίσκω παιδαριώδες... Η ανθρώπινη βλακεία στο αποκορύφωμά της (γέλια). Και τη βλακεία αυτή δεν την αποδέχονται οι Ελληνες... Οι Ελληνες είναι σοφιστικέ... Είναι το μπανάλ που κρύβουν οι άρχοντες μέσα τους!».

– Υπάρχουν σημεία αναφοράς που καθόρισαν τη σκέψη σας και την αισθητική σας;

«Εχω περάσει από αρκετές φάσεις και νομίζω σήμερα ότι πολλοί από τους φάρους που είχα στη ζωή μου ήταν λάθος... με οδήγησαν λάθος... Με λίγα λόγια, έχω μετανιώσει για πολλά πράγματα απ' αυτά που θαύμασα πάρα πολύ στη ζωή μου και προσπάθησα να τα μιμηθώ».

– Για πείτε μου κάτι για το οποίο έχετε μετανιώσει...

«Πέρασα μια φάση όταν έφυγα από 'δώ και πήγα στη Νέα Υόρκη όπου εντυπωσιάστηκα από τον αφηρημένο εξπρεσιονισμό. Ηταν τότε στην άνθησή του, στο τέλος της δεκαετίας του '50, και μου είχε κάνει μεγάλη εντύπωση... Ως νέος επαρχιώτης επηρεάστηκα (γέλια). Και φυσικά σήμερα δεν μπορώ να πω ότι αισθάνομαι ιδιαίτερα υπερήφανος γι' αυτό...».

– Τι σας βοήθησε να δείτε αυτό που σήμερα σας κάνει να ντρέπεστε;

«Ο Τόμας Γουλφ... Αυτός ο σπουδαίος αμερικανός συγγραφέας έγραψε ένα βιβλίο για τη ζωγραφική... μεγάλης αξίας! Σε θεραπεύει από την απεγνωσμένη προσπάθεια να παρακολουθήσεις την αβάν γκαρντ... Αυτό το βιβλίο το συνιστώ προσωπικά σε πολλούς ανθρώπους, σαν χάπι, για να πάψουν να ξιπάζονται τόσο πολύ με την αβάν γκαρντ...».

– Υπάρχει κάτι για το οποίο έχετε μετανιώσει που δεν το κάνατε;

«Εχω μετανιώσει που δεν έχω κάνει κινηματογράφο! Κάνω μια δουλειά στο θέατρο που πεθαίνει εν τη γενέσει της... Τουλάχιστον στον κινηματογράφο έχεις την εντύπωση ότι, αν κάνεις κάτι καλό, μένει!».

– Πώς και δεν δοκιμάσατε ποτέ να σκηνοθετήσετε στο θέατρο;

«Ποτέ δεν το σκέφτηκα αυτό... Ισως γιατί δουλεύω πάντα σε σχέση με τη σκηνοθεσία... με τη χορογραφία... Ποτέ δεν σκέφτηκα ένα σκηνικό ανεξάρτητα, επειδή μου άρεσε... Η μόνη μου απογοήτευση σ' αυτή τη δουλειά είναι ότι έβγαιναν ατελή κοστούμια ή χωρίς να εκτελούνται όπως θα ήθελα...».

– Λόγω περιορισμού χρόνου και χρημάτων;

«Και λόγω ελλείψεως ικανότητας των εκτελεστών».

– Πιστεύετε ότι το έξω, στην προκειμένη περίπτωση το ρούχο, επηρεάζει το μέσα, τον χαρακτήρα του ανθρώπου που το φοράει;

«Το ακριβώς αντίθετο, νομίζω... Νομίζω ότι επηρεάζεται η πρόσοψη από τη ζωή που λαμβάνει χώρα μέσα... Και ίσως γι' αυτό η σύγχρονη αρχιτεκτονική να είναι τόσο απαίσια... Ισως επειδή η ζωή μέσα στα σπίτια είναι απαίσια σήμερα!» (γέλια).

– Το ίδιο συμβαίνει και στα κοστούμια;

«Θα ήταν υπερβολή να το πει αυτό κανείς... Στα ρούχα της ζωής μπορεί να συμβαίνει... Στα ρούχα του θεάτρου, όχι... Γιατί πολλές φορές το κοστούμι το σχεδιάζεις ερήμην του ποιος θα το φορέσει! Εγώ τους πρωταγωνιστές τούς γνωρίζω αφού σχεδιάσω τα κοστούμια. Αμα τους γνωρίσεις δεν υπάρχει χρόνος να σχεδιάσεις! Και η σωματική διάπλαση είναι πολύ σημαντικό πράγμα για το κοστούμι στο θέατρο!».

– Τελικά έχετε σκεφθεί τι αναζητούσατε και κάνατε όλο αυτό το μεγάλο ταξίδι της ζωής που σας έφερε εδώ όπου είστε;

«Ισως το μόνο που αναζητούσα από παιδί ήταν να σχεδιάζω καλά! (γέλια). Τίποτε άλλο! (γελάει). Και δεν το έχω καταφέρει ακόμη. Αυτό αναζητούσα μόνο. Αυτό ήταν το απωθημένο μου!».

– Μήπως το απωθημένο μας είναι ο οδηγός της ζωής μας;

«Ισως... Εμένα το σχέδιο μου έδινε πάντα μια ψυχική ησυχία... Οταν αισθανόμουν ότι κατέχω το σχέδιο, ένιωθα ήρεμος... Δεν κατάφερα να το αισθανθώ αυτό ολοκληρωτικά... Είναι τόσο παιδαριώδες...».

«Εχετε σκεφθεί γιατί ερχόμαστε στη ζωή;

«Οχι... δεν έχω ερμηνεία... Δεν μπορώ να δώσω απαντήσεις σε ερωτήσεις που δεν υπάρχουν! Είμαι πραγματιστής. Για μένα αυτή η ερώτηση δεν υπάρχει. Είναι μεταφυσική...».

– Η μεταφυσική είναι αποτέλεσμα αγωνιωδών ερωτημάτων του ανθρώπου... Ετσι δεν είναι;

«Εγώ είμαι πραγματιστής... Αν και μου αρέσει η μεταφυσική ζωγραφική... Μου αρέσει, για παράδειγμα, ο Ντε Κίρικο της πρώτης του περιόδου! Οχι οι βλακείες που έκανε μετά το '19... Θα ήθελα να σας πω κάτι... Νομίζω ότι στα μεταφυσικά αυτά ερωτήματα δεν υπάρχουν απαντήσεις... Ξαφνικά και ανεξήγητα υπάρχουν αποκαλύψεις... Ασυνείδητες αποκαλύψεις...».

ΣΚΗΝΙΚΟ 2

(Κατά τη διάρκεια της πρόβας των φωτισμών... Ο σκηνοθέτης Βασίλης Νικολαΐδης, ο φωτιστής, και ο κ. Γεωργιάδης συνεργάζονται... Εγώ τους παρακολουθώ... Κάθε φορά που ολοκληρώνεται μια σκηνή, ο κ. Γεωργιάδης κάθεται δίπλα μου και συνεχίζουμε την κουβέντα μας. Οταν μιλάει ο κ. Γεωργιάδης, ο Βασίλης Νικολαΐδης τον ακούει με προσοχή).

– Υπάρχουν άνθρωποι που σας επηρέασαν στη ζωή σας;

«Θα έλεγα πρόσωπα που δεν τα γνώρισα ποτέ... βιβλία που έχω διαβάσει... Υπάρχουν συγγραφείς που έχουν δημιουργήσει φανταστικά πρόσωπα μεν, αλλά για τους ανθρώπους που έχουν διαβάσει τα βιβλία τους είναι πιο ζωντανά από τα ζωντανά! Είναι ορισμένα πρόσωπα στη διεθνή φιλολογία που για μένα είναι πιο πραγματικά από πραγματικά και με έχουν επηρεάσει ολοκληρωτικά! Γι' αυτό και έχω κάνει μια επιλογή από τέτοια πράγματα που ακόμη με ενδιαφέρουν και τα διαβάζω όλη την ώρα...».

> *Ποτέ δεν πίστεψα ότι μπορεί να σωθεί ο κόσμος μέσω κάποιας θεωρίας! Υπήρχαν στοιχεία σε διάφορες θεωρίες που μου άρεσαν πολύ, αλλά ποτέ δεν πίστεψα ότι μπορεί μια θεωρία που θα γινόταν πράξη να σώσει τον κόσμο*

– Οπως;

«Ο Προυστ, ο Ντοστογέφσκι... Οταν λέω ότι με επηρέασαν, εννοώ ότι είναι πράγματα που μπορώ να διαβάσω και να ξαναδιαβάσω. Για μένα αυτό είναι το κριτήριο! Πράγματα που δεν χάνουν την αξία τους, δεν κινδυνεύουν από πληθωρισμό! Και αυτό γιατί έχω απογοητευθεί τρομερά από πράγματα που με είχαν γοητεύσει και μετά άρχισα ο ίδιος να τα υποτιμώ... Αυτή υπήρξε μια τραυματική εμπειρία για μένα».

– Πιστέψατε ποτέ ότι υπάρχει μια κοσμοθεωρία που μπορεί να αλλάξει τον κόσμο;

«Ποτέ δεν πίστεψα ότι μπορεί να σωθεί ο κόσμος μέσω κάποιας θεωρίας! Υπήρχαν στοιχεία σε διάφορες θεωρίες που μου άρεσαν πολύ, αλλά ποτέ δεν πίστεψα ότι σμπορεί μια θεωρία που θα γινόταν πράξη να σώσει τον κόσμο».

– Τι είναι αυτό που μπορεί να σώσει τον κόσμο;

«Τίποτε... Νομίζετε ότι ο κόσμος χάνεται και χρειάζεται κάποιον να τον σώσει; Αν πάντως πίστευα ότι μπορεί κάτι να σώσει τον κόσμο, θα είχα και μια πίστη».

– Τώρα δεν πιστεύετε σε τίποτε;

«Σε τι να πιστέψω;».

– Ο Θεός δεν υπήρξε για σας ποτέ ένας προβληματισμός;

«Οχι... Μου ζητάτε πάλι μια απάντηση σε ένα ερώτημα που δεν υπάρχει!».

– Υπάρχει ένας άλλος σκηνογράφος που θαυμάζετε τη δουλειά του;

(χαμογελάει) «Οχι (γέλια). Και να υπήρχε, δεν θα το έλεγα».

– Διαβάζετε τις κριτικές;

«Ολες... Ως και της κυρίας "Λαχανίδος"! (γέλια). Μήπως και υπάρχει κάτι που δεν έχω δει, που μου έχει ξεφύγει. Μπορεί και να έχει δίκιο κάποιος! Με ενδιαφέρει πώς βλέπει αυτό που κάνω ακόμη και μια καθαρίστρια. Δεν θα την ρωτήσω, αλλά αν την ακούσω κάτι να λέει θα το εξετάσω».

ΣΚΗΝΙΚΟ 3

(Επάνω στη σκηνή υπάρχουν κάτι φυτά... Ο φωτισμός δεν τα αναδεικνύει... Ζητάει από τον φωτιστή να τα αναδείξει... «Να έχουν σκιά τα φυτά... Για να δοθεί η αίσθηση του βάθους»).

– Η σκιά δίνει το βάθος;

«Με το φως μπορούμε να κάνουμε θαύματα...».

– Πέστε μου μια σκιά που θα σας μείνει αξέχαστη.

«Είναι στον κινηματογράφο... η σκηνή όπου αυτή καπνίζει στον διάδρομο του τρένου... στο "Σαγκάη Εξπρές"... και έχει ένα φως και την φωτίζει από πάνω».

– Από τους σημερινούς σκηνοθετικούς μύθους στο θέατρο, ποιον προτιμάτε;

«Στάιν, θα έλεγα... Και έχω δει και έναν "Αμλετ" του Σερό... Μου είχε κάνει μεγάλη εντύπωση. Οπως θυμάμαι είχα δει του Στάιν στην τηλεόραση τον "Πρίγκιπα του Χόμπουργκ". Μου είχε κάνει εντύπωση ο τρόπος που χρησιμοποιούσε τις κουρτίνες...».

– Υπάρχει μια παράσταση που να σας έχει κάνει εντύπωση στο θέατρο;

«Ηταν πάλι του Πέτερ Στάιν... "Ο τριχωτός πίθηκος". Είχε ένα πάρα πολύ ενδιαφέρον σκηνικό, όχι τόσο ενδιαφέροντα κοστούμια... Ηταν ένα σκηνικό στημένο σε φέτες, ένα πλοίο, έτσι που, όταν έβγαζες μια φέτα, έβλεπες ένα κομμάτι του πλοίου, αν έβγαζες άλλη φέτα, άλλο μέρος του πλοίου. Σε μια στιγμή έβγαινε μια φέτα και εμφανίζονταν όλοι οι καρβουνιάρηδες του πλοίου με τα βρώμικα σώματά τους και με τον φωτισμό ήταν σαν εξπρεσιονιστικός πίνακας... Δεν θα ξεχάσω ποτέ αυτή την καταπληκτική εικόνα».

– Υπάρχουν μυστικά στη δουλειά σας;

«Ενα πράγμα που τελευταία χρησιμοποιώ σαν συνταγή είναι ο περιορισμός της ποικιλίας των χρωμάτων. Πιστεύω ότι μπορεί κανείς να πει περισσότερα με μια χρωματική γκάμα πιο περιορισμένη. Παραχύσαμε χρώμα στη ζωή μας... Αυτό είναι ίσως το μόνο που θα έλεγα. Το άλλο που θα έλεγα και ισχύει μόνο για την Ελλάδα, όπου οι σκηνές των θεάτρων είναι οριζόντιες και δεν έχουν βάθος, είναι ότι προσπαθώ να τις σπάω με διάφορες κατακόρυφες... Γιατί αυτή η ιδέα του "σινεμασκόπ" μου χτυπάει στα νεύρα. Σαν ένα γραμματοκιβώτιο!» (γέλια).

– Γιατί το ασπρόμαυρο είναι πιο μυθικό;

«Είναι; Δεν ξέρω... Μακάρι».

– Εγώ πιάνω τον εαυτό μου πολλές φορές βλέποντας τηλεόραση να κάνω την εικόνα ασπρόμαυρη, και νιώθω αμέσως τη διαφορά...

«Εγώ προσέχοντας τις αντιδράσεις του κοινού διαπιστώνω πως, όταν δουν μια σκηνή όπου υπάρχουν 60 κοστούμια που είναι όλα στο ίδιο χρώμα, τους ευχαριστεί... Δεν έχω καταλάβει το γιατί, αλλά τους ευχαριστεί... Αυτή η χρωματική αρμονία τούς δημιουργεί μια ευχαρίστηση και πολλές φορές ξεσπούν σε χειροκρότημα... Είχα διαβάσει, θυμάμαι, ένα άρθρο πολύ ενδιαφέρον της Μισελίν Πρελ, της γαλλίδας ηθοποιού, όπου έλεγε ότι "οι μυθικές σταρ του Χόλιγουντ της δεκαετίας του '30 είχαν ένα πλεονέκτημα: δεν τις είχαμε δει ποτέ έγχρωμες... Με χρώμα θα ήτανε μία αηδία...". Η αλήθεια είναι ότι η Ντίτριχ μετά, όταν της έβαλαν χρώμα, ήτανε μία αηδία...».

– Ισως το άσπρο - μαύρο αφήνει τη φαντασία να βάλει τις δικές της αποχρώσεις... Μην ξεχνάμε ότι στις αποχρώσεις διακρίνουμε τις αισθητικές μας διαφορές...

«Ισως το μαύρο να περιέχει μεγαλύτερο βάθος... και το βάθος είναι το παν στη σκηνογραφία».

– Και όχι μόνο στη σκηνογραφία... (γέλια) ***Στη ζωή γενικότερα...***

«Αυτό πάντως είναι ένα από τα μεγάλα όπλα της τέχνης· να σε κάνει να δεις πράγματα κοινά με έναν άλλον τρόπο... Πολλοί λίγοι το καταφέρνουν αυτό. Αυτή είναι η στρατηγική ιδέα της τέχνης... Να σε κάνει να δεις το ίδιο πράγμα με άλλο, τρόπο» (του ζητούν να ανεβεί στη σκηνή... Η ώρα έχει περάσει... Η συνομιλία μας τελειώνει).

– Σας ευχαριστώ... Θα σας αφήσω να συγκεντρωθείτε στη δουλειά σας...

«Να έρθετε αύριο στην πρόβα τζενεράλε... Θα ήθελα να μου πείτε τη γνώμη σας».

– Ες αύριον, λοιπόν.

«Καλό σας βράδυ!».